

Kabinet Zaštitnika	020/241-642
Savjetnici	020/225-395
Centrala	020/225-395
Fax:	020/241-642
E-mail:	ombudsman@t-com.me www.ombudsman.co.me

Broj: 763/22

Podgorica, 17. maj 2023. godine

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore („Službeni list Crne Gore“, br. 42/2011, 32/14 i 21/17), nakon sprovedenog postupka pokrenutog po sopstvenoj inicijativi, daje sljedeće

M i š l j e n j e

I UVOD

1. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je, u skladu sa odredbom člana 28. Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore¹, po sopstvenoj inicijativi pokrenuo postupak ispitivanja, a nakon objavljenih tekstova u medijima, sa pratećim video zapisima, u vezi sa dešavanjima na fudbalskoj utakmici, koja se odigrala 29. oktobra 2022. godine na stadionu „Mitar Mićo Goliš“ u Petrovcu između FK „Petrovac“ i FK „Jezero“ iz Plava.²

II ISPITNI POSTUPAK

2. U cilju utvrđivanja pravno relevantnih činjenica i okolnosti Zaštitnik je, saglasno odredbi člana 35 stav 1 Zakona o Zaštitniku/ci, pokrenuo postupak i zatražio od Fudbalskog Saveza Crne Gore i Fudbalskog kluba Petrovac da se izjasne u odnosu na dešavanja na pomenutoj utakmici, koja su opisana u linkovima, dostupnim na navedenim web stranicama. Istim aktom zatraženo je da obavijeste Zaštitnika o svim mjerama i radnjama koje su preduzeli iz okvira

¹ („Službeni list Crne Gore“, br.42/11, 32/14, 21/17)

² <https://www.cdm.me/sport/fudbal/lekar-fk-jezero-sve-je-bilo-pripremljeno-od-muzike-do-toga-ko-da-nas-bije/>

<https://www.cdm.me/hronika/policija-primorana-da-profesionalno-reaguje-fscg-da-utvrdi-odgovornost/>;

<https://www.cdm.me/sport/fudbal/skandalozno-skandiranje-uoci-utakmice-petrovac-jezero-igracima-iz-plava-dobacivali-ua-turci/> i

<https://www.cdm.me/hronika/vise-tuzilastvo-utvrduje-desavanja-na-utakmici-petrovac-jezero/>.

svojih nadležnosti u vezi sa predmetnim događajem, kao i da o tome dostave relevantnu dokumentaciju.

2.1. U izjašnjenju br. 3734, od 10. novembra 2022. godine, Fudbalski savez Crne Gore je, u suštini, u odnosu na dešavanja na utakmici 14. Kola Meridianbet 1. CFL odigrane između OFK "Petrovac" - FK "Jezero", naveo sljedeće:

- Da Fudbalski savez, kao nacionalni sportski savez, ima mogućnost izricanja sportskih disciplinskih mjera članovima Fudbalskog saveza u slučajevima kršenja propisa fudbalske organizacije;
- Da je Fudbalski savez Crne Gore, u odnosu na dešavanja na pomenutoj utakmici koja su evidentirana od strane službenih lica utakmice - sudijskog tima i delegata, preko svojih organa (Komisija za takmičenje i Disciplinska komisija) preuzeo sve mjere i radnje koje su u nadležnosti istih;
- Da su tijela nadležna za vođenje postupaka u slučajevima kršenja odredaba pravilnika i propozicija takmičenja, a shodno ingerencijama propisanim Statutom i propisima Fudbalskog saveza Crne Gore, preuzela mjere i radnje u odnosu na počinioce prekršaja, odnosno da je Komisija za takmičenje FSCG na osnovu uvida u dostavljene izvještaje službenih lica utakmice odigrane na stadionu "Mitar Mićo Goliš" u Petrovcu, podnijela Disciplinskoj komisiji FSCG prijavu protiv OFK "Petrovac" zbog slabe organizacije utakmice 14. kola Meridianbet 1. CFL odigrane između OFK "Petrovac" - FK "Jezero";
- Da je Disciplinska komisija, postupajući po prijavi Komisije za takmičenje i sagledavanjem činjenica iz zvaničnog zapisnika sa utakmice OFK "Petrovac" - FK "Jezero", a u skladu sa odredbama Disciplinskog pravilnika, donijela sljedeće odluke:
 - Shodno članu 134 Disciplinskog pravilnika FSCG pokreće se disciplinski postupak protiv FK "Petrovac" zbog slabe organizacije, nereda i zbog vrijeđanja igrača i zvaničnika FK "Jezero" po osnovu nacionalne, vjerske i etničke pripadnosti od strane navijača OFK "Petrovac" na utakmici 14. kola Meridianbet 1. CFL odigrane između OFK "Petrovac" - FK "Jezero" čime bi počinio prekršaj iz člana 74 stav 1 i prekršaj iz člana 97 stav 2 u vezi stava 1 Disciplinskog pravilnika FSCG.
 - Suspenduje se igralište FK "Petrovac" i zabranjuje se odigravanje prvenstvenih utakmica na stadionu "Mitar Mićo Goliš" u Petrovcu do donošenja konačne Odluke Disciplinske komisije FSCG (Disciplinski postupak je još uvijek u toku i konačna odluka Disciplinske komisije biće donijeta blagovremeno, a nakon sagledavanja svih relevantnih činjenica vezanih za učinjeni prekršaj).
 - Shodno članu 66 stav 1 Disciplinskog pravilnika FSCG zvaničniku OFK "Petrovac" X.X. izriče se disciplinska mjera zabrana obavljanja funkcija u trajanju od 4 mjeseca zbog fizičkog napada na zvaničnika FK "Jezero" Y.Y. na način što ga je rukom uhvatio za vilicu a potom odgurnuo na utakmici 14. kola Meridianbet 1. CFL odigrane između OFK "Petrovac" - FK "Jezero" i nema pravo obavljanja funkcija sve dok disciplinska mjera

traje. Disciplinska mjera teče od 29. oktobra 2022. godine. Shodno članu 29 stav 3 Disciplinskog pravilnika FSCG zabrana obavljanja funkcija obuhvata zabranu ulaska u svačioniku i pristupa klupi za rezervne igrače i zabrana ulaska u prostorije Udruženja klubova FSCG - Jug i Fudbalskog saveza Crne Gore. OFK "Petrovac" je odgovoran za sprovođenje disciplinske mjere zabrana obavljanja funkcija, a shodno članu 19 stav 6 Disciplinskog pravilnika FSCG. Žalba ne zadržava sprovođenje izrečene disciplinske mjere zabrana obavljanja funkcija.

- Da je izricanjem navedenih mjera Fudbalski savez Crne Gore preko svojih organa preuzeo sve mјere i radnje koje su predviđene pravnim aktima Saveza i na taj način sankcionisao neprihvatljivo ponašanje OFK "Petrovac" i njegovih predstavnika na utakmicama takmičenja koja organizuje Fudbalski savez Crne Gore.
- Da su za ponašanje navijača tokom utakmica odgovorni klubovi učesnici iz čega, kako se navodi, proizilazi da je OFK "Petrovac" kao domaćin pomenute utakmice odgovoran za ponašanje navijača njihovog kluba koji su prisutni na stadionu.
- Da su radnje i mјere koje Fudbalski savez može preuzeti usmjerene ka klubu i pojedincima koji ga predstavljaju kao zvaničnici, a koje proizilaze iz pravnih akata FSCG (Disciplinskog pravilnika) i da su iste preuzete donošenjem odluka koje su prethodno navedene.
- Da je organizator utakmice, odnosno klub domaćin dužan da, shodno Zakonu o sprječavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama, preko svoje redarske službe preduzme definisane mјere i radnje prema pojedincima i grupama koje "uzvikivanjem parola i pjevanjem pjesama pogrdne sadrzine koje pozivaju ili podstiču na fizički sukob, nacionalnu, rasnu, vjersku ili drugu mržnju ili netrpeljivost".
- Da Fudbalski savez nije upoznat koje su mјere i radnje iz svoje nadležnosti preuzeli predstavnici OFK "Petrovac" u cilju identifikovanja i udaljavanja navijača koji su se nedolično ponašali tokom odigravanja utakmice 14. kola Meridianbet 1. CFL.
- Da, shodno Pravilniku o fudbalskim takmičenjima i propozicijama Meridianbet 1. CFL na stadionima na kojima se odigravaju utakmice odnosnog takmičenja dozvoljeno je isticanje državne zastave, zastave Fudbalskog saveza Crne Gore i zastava klubova učesnika.
- Da je na stadionu "Mitar Mićo Golliš" prije početka utakmice na istočnoj ogradi istaknuta zastava druge države (Republike Srbije), te da je delegat utakmice od predstavnika OFK "Petrovac", kao organizatora utakmice, sat vremena prije početka zatražio uklanjanje zastave uz upozorenje da utakmica neće početi dok se ne ukloni zastava.
- Da je početak utakmice kasnio dva minuta jer predstavnici OFK "Petrovac" uprkos nekoliko upozorenja da utakmica neće početi dok zastava ne bude uklonjena, nijesu blagovremeno reagovali već da su zastavu uklonili tek nakon izlaska ekipe na teren.
- Da Fudbalski savez Crne Gore najoštije osuđuje diskriminaciju po bilo kom osnovu, etničkom, nacionalnom, vjerskom ili rodnom i da će preuzeti sve mјere i radnje koje su u njihovoj nadležnosti kako se na fudbalskim terenima širom Crne Gore ne bi dešavali incidenti povezani sa diskriminacijom po bilo kom osnovu.

2.2. U izjašnjenju br. 551-2022 od 11. novembra 2022. godine, OFK "Petrovac" je u odnosu na dešavanja na fudbalskoj utakmici između OFK "Petrovac" i FK "Jezero" iz Plava, odigranoj 29. oktobra 2022. godine, u suštini, naveo da su u njihovom klubu uvijek igrali igrači raznih vjeroispovijesti i nacionalnosti, tako da su odnosi bili i sada jesu harmonični i skladni. Dalje se navodi da su kao organizatori utakmica prepoznatljivi kao dobri domaćini, te da se sa navedenim pojedinačnim incidentom klub nikako ne može složiti već da najstrožije osuđuju sve takve i slične ispade, te da se od konkretnog ograđuju. U izjašnjenju se takođe navodi da bez obzira što nijesu mogli uticati na jedan, kako navode, bezumni incident, da će se truditi da u narednom periodu preduprijede sve ovakve povike i učiniti da atmosfera na njihovom stadionu bude udobna za sve navijače.

III ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

3. Na osnovu sprovedenog ispitnog postupka, izjašnjenja, uvida u medijska izvještavanja povodom spornog događaja na utakmici, pojedine profile na društvenim mrežama i video snimak sa utakmice, utvrđene su sljedeće činjenice relevantne za donošenje ovog mišljenja:

- Q.Q., ljekar FK "Jezero", je 31. oktobra 2022. godine na svojoj facebook stranici objavio tekst sljedeće sadržine: "Tri dana čekam da neko reaguje na dešavanja prije i tokom utakmice Fk Petrovac - Fk Jezero, na kojoj sam bio ljekar Jezera. Ovo je samo djelić atmosfere, glavni dio se desio kada su nam udarili trenera. Prvo je dobio udarac od strane lica koje je "predstavnik" Petrovca a onda i od strane navijača. Sudija je dao našem treneru crveni karton. ☺ Sudije, delegat, FSCG, kamere-niko to nije vidjeo. Hvala Bogu što smo izgubili, inače ne znam kako bi se vratili. Sve je bilo pripremljeno, od toga sa kojom muzikom da nas dočekaju, do toga ko da nas bije. Na kraju prolazi 25-30 momaka onako "mangupski" pored naše svlačionice, dje ne smiju biti, čekaju da nešto progovorimo da dovrše zadatak. Koliko je bilo neprijatno najbolje govori rječenica jednog od prisutnih: "Brate, ja sam Srbin cijelog života i cijela moja porodica, ali ovo nije normalno, kao da smo u rat". Ovo je neka nova Crna Gora na koju ćemo morati da se naviknemo?"
- Korisnik twitter naloga pod imenom W.W. je 31. oktobra 2022. godine objavio tekst sljedeće sadržine: „I u Petrovcu osježili Inače, utakmica Crnogorske prve fudbalske lige Petrovac - Jezero Ministre @djurovic_goran kada ste toliko upućeni u policijske aktivnosti, da čujemo koja je muka pa na ovo ne obratite pažnju? @filip_adzic hoće li se šta raditi po ovom pitanju?“,
- Iz objavljenog video snimka³ se, između ostalog, čuje: „ ... „Ajmo Srbi“ ... „Turci“ ... „Islam“ ... „Ua Turci, majku vam j....“ ...

³ <https://twitter.com/SamirKadribasi2/status/1587019377257463808>

- Na osnovu saznanja iz medija proizilazi (<https://www.cdm.me/chronika/vise-tuzilastvo-utvrduje-desavanja-na-utakmici-petrovac-jezero/>) da je policija povodom dešavanja na utakmici, koja je odigrana 29. oktobra 2022. godine između FK "Petrovac" i FK "Jezero", nakon dobijenih saznanja o događaju upoznala državnog tužioca u Osnovnom državnom tužilaštvu u Kotoru koji se izjasnio da se u radnjama osobe sa video zapisa ne stiču elementi bića krivičnog djela iz nadležnosti ovog tužilaštva. Iz istog teksta iz medija proizilazi da je iz Uprave policije saopšteno da su policijski službenici sa svim navedenim upoznali državnog tužioca u Višem državnom tužilaštvu u Podgorici koji je naložio da se preduzmu mjere i radnje na identifikaciji lica i da se prikupe obavještenja na okolnosti navedenog događaja. Takođe, prema istom izvoru službenici Odjeljenja bezbjednosti Budva su preduzimali mjere i radnje na identifikaciji lica.

IV RELEVANTNI PROPISI

4. Ustav Crne Gore:

"Član 7

Zabranjeno je izazivanje ili podsticanje mržnje ili netrpeljivosti po bilo kom osnovu.

Član 8 stav 1

Zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu.

Član 17

Prava i slobode ostvaruju se na osnovu Ustava i potvrđenih međunarodnih sporazuma.

Svi su pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo.

Član 47

Svako ima pravo na slobodu izražavanja govorom, pisanom riječju, slikom ili na drugi način.

Pravo na slobodu izražavanja može se ograničiti samo pravom drugoga na dostojanstvo, ugled i čast i ako se ugrožava javni moral ili bezbjednost Crne Gore."

5. Zakon o zabrani diskriminacije ("Službeni list Crne Gore", br. 046/10, 040/11, 018/14, 042/17):

"Član 2 st. 1 i 2

Zabranjen je svaki oblik diskriminacije, po bilo kom osnovu.

Diskriminacija je svako pravno ili faktičko pravljenje razlike ili nejednako postupanje, odnosno propuštanje postupanja prema jednom licu, odnosno grupi lica u odnosu na druga lica, kao i isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva nekom licu u odnosu na druga lica, koje se zasniva na rasi, boji kože, nacionalnoj pripadnosti, društvenom ili etničkom porijeklu, vezi sa nekim manjinskim narodom ili manjinskom nacionalnom zajednicom, jeziku, vjeri ili uvjerenju, političkom ili drugom mišljenju, polu, promjeni pola, rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji i/ili interseksualnim karakteristikama, zdravstvenom stanju, invaliditetu, starosnoj dobi, imovnom stanju, bračnom ili

porodičnom stanju, pripadnosti grupi ili prepostavci o pripadnosti grupi, političkoj partiji ili drugoj organizaciji, kao i drugim ličnim svojstvima.

Član 9a

Govor mržnje je svaki oblik izražavanja ideja, tvrdnji, informacija i mišljenja koji širi, raspiruje, podstiče ili pravda diskriminaciju, mržnju ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog njihovog ličnog svojstva, ksenofobiju, rasnu mržnju, antisemitizam ili ostale oblike mržnje zasnovane na netoleranciji, uključujući i netoleranciju izraženu u formi nacionalizma, diskriminacije i neprijateljstva protiv manjina.”

6. Zakon o sprječavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama:

„Član 1

Ovim zakonom utvrđuju se mjere kojima se obezbeđuje sigurnost gledalaca, takmičara i drugih učesnika u sportskim priredbama i stvaraju uslovi kojima se sprječava, suzbija i sankcioniše nedolično ponašanje, neredi i nasilje prije, za vrijeme i nakon sportske priredbe, kao i obaveze organizatora i ovlašćenja nadležnih organa u sprovođenju tih mjera.

Član 3

Organizator sportske priredbe dužan je da osigura bezbjedno održavanje sportske priredbe i da preduzme mjere kojima se sprječava izbijanje nasilja i nedoličnog ponašanja gledalaca.

Ukoliko organizator sportske priredbe procijeni da nije u mogućnosti da osigura bezbjedno održavanje sportske priredbe može zahtijevati uključivanje organa uprave nadležnog za policijske poslove (u daljem tekstu: nadležni organ).

Kad sportska organizacija angažuje drugo pravno lice ili preduzetnika za organizovanje sportske priredbe ili za obavljanje određenih poslova u organizaciji sportske priredbe, dužna je da vrši nadzor nad sprovođenjem mjera utvrđenih ovim zakonom.

Član 4

Pod nasiljem i nedoličnim ponašanjem učesnika na sportskim priredbama, u smislu ovog zakona, podrazumijeva se :

1. fizički napad na učesnike sportske priredbe;
2. fizički obračun između učesnika na sportskoj priredbi;
4. unošenje i isticanje transparenta, zastave ili drugog predmeta s tekstrom, slikom, znakom ili drugim obilježjem koji poziva ili podstiče na fizički sukob, nacionalnu, rasnu, vjersku i drugu mržnju ili netrpeljivost;
5. uzvikivanje parola i pjevanje pjesama pogrdne sadržine koje pozivaju ili podstiču na fizički sukob, nacionalnu, rasnu, vjersku i drugu mržnju ili netrpeljivost;
7. izazivanje nereda prilikom dolaska, odnosno odlaska sa sportskog objekta ili u sportskom objektu, remećenje toka sportske priredbe ili ugrožavanje bezbjednosti učesnika sportske priredbe ili trećih lica.

Član 7

Organizator sportske priredbe je dužan da obrazuje redarsku službu, ili da angažuje pravno lice ili preduzetnika radi obavljanja poslova fizičkog obezbjeđenja i održavanja reda na sportskoj priredbi.

Redarska služba je u vršenju poslova iz stava 1 ovog člana, ovlašćena da:

- 1) zabrani pristup objektu na kome se održava sportska priredba licima koja su pod uticajem alkohola ili drugih opojnih sredstava ili se iz njihovog ponašanja može zaključiti da su skloni nasilnom ili nedoličnom ponašanju;
- 2) efikasno odvoji gostujuće navijače usmjeravanjem na posebne ulaze i izlaze iz sportskog objekta i poseban dio gledališta koji je za njih određen;
- 3) sprijeći ulazak gledalaca na sportski teren;
- 4) sprijeći unošenje ili prodaju alkoholnih pića u sportskom objektu;
- 5) sprijeći unošenje u sportski objekat predmeta koji se mogu upotrijebiti u nasilničkim postupanjima (pirotehnička sredstva, motke, flaše i sl.) odnosno kojima se može ometati tok sportske priredbe (ogledala, laserski pokazivači, zvučni uređaji veće snage, transparenti ili obilježja kojima se podstiče rasna, vjerska, nacionalna ili druga netrpeljivost ili mržnja, odnosno čiji je sadržaj uvredljiv ili nepristajan i sl.),
- 6) opomene odnosno udalji gledaoce zbog nedoličnog ponašanja kojim se može izazvati nasilje na sportskoj priredbi ili ometati njen tok.

Kad gledalac ili grupa gledalaca postupi suprotno nalozima redarske službe ili pruži fizički otpor, redar može upotrijebiti fizičku snagu ako na drugi način ne može odbiti:

- napad usmjeren prema sebi, gledaocima, takmičarima ili drugim učesnicima, kao i
- napad usmjeren na uništenje ili oštećenje sportskog objekta i njegove opreme.

Ako sportsku priredbu, pored redarske službe, obezbeđuje i nadležni organ, obezbjeđenjem sportske priredbe rukovodi ovlašćeno službeno lice nadležnog organa.

7. Zakon o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 042/11, 032/14, 021/17):

“Član 27 st. 1 i 2

Zaštitnik/ca je institucionalni mehanizam za zaštitu od diskriminacije.

Zaštitnik/ca, uz saglasnost diskriminisanog lica, postupa i preduzima mјere za zaštitu od diskriminacije, u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonom kojim je uređena zabrana diskriminacije.

Član 41

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.

Kad Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o tome šta treba preuzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje.“

8. Disciplinski pravilnik Fudbalskog saveza Crne Gore:⁴

„Član 1

⁴Donijet na sjednici Skupštine FSCG dana 5. jula 2007. godine, a izmijenjen je i dopunjen na sjednicama Skupštine održanim 3. jula 2019. godine, 30. juna 2021. godine i 22. jula 2022. godine.

Disciplinski pravilnik Fudbalskog saveza Crne Gore (u daljem tekstu: Pravilnik), propisuje prekršaje, postupak i disciplinske mjere za igrače/ice velikog fudbala i malog fudbala (u daljem tekstu: igrači), fudbalske sudije, trenere, klubove, udruženja, službena lica klubova i udruženja, članove i zvaničnike klubova i udruženja, fudbalske radnike, koji prekrše odredbe Statuta Fudbalskog saveza Crne Gore (u daljem tekstu: FSCG), pravilnika i drugih propisa FSCG, Statuta i pravilnika regionalnih fudbalskih saveza i koji time počine neki od prekršaja utvrđenih ovim Pravilnikom.

Član 2

- 1) Klub je odgovoran za ponašanje svojih igrača, službenih lica, članova i ostalih lica koja vrše određenu funkciju na utakmici u ime kluba. Klub je odgovoran i za ponašanje svojih navijača.
- 2) Klub domaćin je odgovoran za red i bezbjednost na i oko stadiona prije, za vrijeme i nakon utakmice i disciplinski je odgovoran za incidente svake vrste.
- 3) Klub je obavezan da se pridržava direktiva i odluka nadležnih tijela i organa.

Član 66

- 1) Ko fizički napadne člana ili predstavnika fudbalske organizacije (saveza ili kluba) na igralištu ili van igrališta, izreći će se disciplinska mjera:
 - zabrana igranja od 3 mjeseca do godinu dana, ili
 - zabrana obavljanja funkcija od 3 mjeseca do godinu dana, a u ponovljenom ili težem slučaju - zabrana igranja u trajanju od najmanje jedne godine,
 - zabrana obavljanja funkcija u trajanju od najmanje jedne godine, ili
 - isključenje iz fudbalske organizacije.
- 2) Smatra se da se radi o težem slučaju ako se utvrdi da je počinilac povrijedio ili imao namjeru da teže povrijedi napadnutog. 3) Za pokušaj se izriče disciplinska mjera.

Član 74

- 1) Klubu organizatoru utakmice na čijem se igralištu, bilo da je vlasnik ili korisnik igrališta, u vezi sa utakmicom prije, za vrijeme ili poslije utakmice dogode neredi, a utvrdi se da nije preuzeo mjeru da ih spriječi, ili da ih nije preuzeo u dovoljnoj mjeri, kao i gostujućem klubu čiji organizovani navijači izazovu ili učestvuju u neredu, izreći će se disciplinska mjera, u lakšem slučaju:
 - novčana kazna, a u težem ili ponovljenom slučaju
 - zabrana igranja do 12 utakmica na svom igralištu ili svim igralištima određenog područja,
 - odigravanje do 6 utakmica na svom igralištu ili svim igralištima određenog područja bez prisustva publike,
 - zabrana prisustva navijača na utakmicama kada klub gostuje do 6 utakmica,
 - diskvalifikacijom iz tekućeg takmičenja u slučaju višestrukog ponovljenog slučaja.
- 2) Tijelo koje rukovodi takmičenjem može da suspenduje igralište za odigravanje utakmica kluba iz stava 1. ovog člana, za vrijeme vođenja postupka do donošenja konačne odluke, vodeći računa da taj postupak mora biti hitan.
- 3) Fizički napad navijača bilo domaćeg ili gostujućeg kluba na učesnike igre – igače, zvaničnike kluba, tehnička ili službena lica, sudije i delegate i veći neredi gledalaca na ili oko stadiona, prije, za vrijeme i poslije utakmice, paljenje i bacanje zapaljivih predmeta, nedopušten ulazak na igralište, isticanje natpisa s političkim i drugim zabranjenim sadržajima, smatraće se težim prekršajem u skladu sa stavom 1. ovog člana.

Član 97 stav 1, 2 i 3

- 1) Svako ko javno vrijeđa, omalovažava ili diskriminiše drugog po pitanju rasne (uključujući i boju kože), nacionalne, regionalne, vjerske ili etničke pripadnosti, ističe simbole koji označavaju netrpeljivost, ili pokazuje vidove ekstremističke ideološke propagande, izreći će se disciplinska mjera:
 - a) igraru - novčana kazna ili zabrana igranja od najmanje 4 utakmice
 - b) fudbalskom radniku - novčana kazna ili zabrana obavljanja funkcija od 3 do 6 mjeseci.
- 2) Klubu čiji navijači gestovima ili pisanim transparentima vrijeđaju igrače, klub, savez, fudbalske funkcionere ili gledaoce, po osnovu iz stava 1 ovog člana, ili ističu simbole iz stava 1 ovog člana, izreći će se disciplinska mjera:
- novčana kazna, a u težim slučajevima, uz novčanu kaznu, može se izreći odigravanje do tri utakmice na svom igralištu bez prisustva publike.
- 3) Ako se ne može utvrditi koji klub podržavaju navijači iz stava 2 ovog člana, sankcionisće se klub domaćin."

9. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima⁵

„Član 20 stav 2

Svaki poziv na nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju koji predstavlja podsticanje na diskriminaciju, neprijateljstvo ili nasilje, zakonom je zabranjeno.“

10. Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije⁶ određuje:

Relevantni dio člana 4

„Države članice osuđuju svaku propagandu i sve organizacije koje se rukovode idejama ili teorijama zasnovanim na superiornosti neke rase ili grupe osoba izvjesne boje ili izvjesnog etničkog porijekla ili koje žele da opravdaju ili podrže svaki oblik rasne mržnje ili diskriminacije; one se obavezuju da usvoje bez odlaganja pozitivne mjere koje imaju svrhu da ukinu svako podsticanje na takvu diskriminaciju, ili na svako djelo diskriminacije ...

Član 7

Države članice obavezuju se da preduzmu hitne i efikasne mjere, naročito u oblasti nastave, vaspitanja, kulture i informacija u svrhu borbe protiv predrasuda koje vode rasnoj diskriminaciji i potpomaganja razumijevanja, tolerancije i prijateljstva među narodima, rasnim ili etničkim grupama, kao i unaprjeđenja ciljeva i principa Povelje Ujedinjenih naroda, Opšte deklaracije o pravima čovjeka, Deklaracije Ujedinjenih naroda o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije i ove konvencije.“

11. Konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda određuje:

⁵ Usvojen i otvoren za potpis, ratifikaciju i pristupanje rezolucijom Generalne skupštine 2200 A (XXI) od 16. decembra 1966. godine, stupio na snagu 23. marta 1976. godine

⁶ Usvojena i otvorena za potpis i ratifikaciju Rezolucijom Generalne skupštine 2106 A (XX) od 21. decembra 1965. godine, stupila na snagu 4. januara 1969. godine

„Član 10

1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu mišljenja i slobodu primanja i prenošenja informacija i ideja, bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne sprječava države da zahtijevaju dozvole za rad od radio, televizijskih i filmskih kompanija.
2. Ostvarivanje ovih sloboda, budući da uključuje obaveze i odgovornosti, može podlijegati takvim formalnostima, uslovima, ograničenjima ili sankcijama predviđenim zakonom i neophodnim u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbjednosti, teritorijalnog integriteta ili javne bezbjednosti, sprječavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja i morala, ugleda ili prava drugih, sprječavanja širenja povjerljivih informacija ili u interesu očuvanja autoriteta i nepristrasnosti sudstva.

Član 14

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osiguraće se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

Član 17

Ništa u ovoj konvenciji ne može se tumačiti tako da podrazumijeva pravo bilo koje države, grupe ili lica da se upuste u neku djelatnost ili izvrše neki čin koji je usmjeren na poništavanje bilo kog od navedenih prava i sloboda ili na njihovo ograničavanje u većoj mjeri od one koja je predviđena Konvencijom.“

12. Protokol broj 12 uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda:

“Član 1

1. Uživanje svih prava određenih zakonom osiguraće se bez diskriminacije po bilo kom osnovu kao što je pol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status.
2. Niko ne smije biti diskriminisan od strane javnih tijela po bilo kom osnovu kako je navedeno u stavu 1.”

13. Preporuka br. R (97) 20 Komiteta ministara Savjeta Evrope državama članicama o „govoru mržnje“

Polje primjene

Načela koja slijede odnose se na govor mržnje, naročito na govor mržnje koji se širi posredstvom medija.

Za potrebe primjene ovih načela, izraz „govor mržnje“ podrazumijeva sve oblike izražavanja koji šire, raspiruju, podstiču ili pravdaju rasnu mržnju, ksenofobiju, antisemitizam ili druge oblike mržnje zasnovane na netoleranciji, uključujući tu i netoleranciju izraženu u formi agresivnog nacionalizma i etnocentrizma, diskriminacije i neprijateljstva prema manjinama, migrantima i ljudima imigrantskog porijekla.

Načelo 2

Vlade država članica treba da uspostave i održavaju cjelovit pravni okvir koji se sastoji od odredaba građanskog, krivičnog i upravnog prava o govoru mržnje i koji omogućava državnim i sudskim vlastima da u svim slučajevima usklade poštovanje slobode s poštovanjem ljudskog dostojanstva i zaštite ugleda ili prava drugih.

14. Preporuka ECRI-ja u pogledu Opšte politike br. 15 o borbi protiv govora mržnje (usvojena 8. decembra 2015. godine)

Definicija govora mržnje

Govor mržnje u svrhu Preporuke podrazumijeva upotrebu jednog ili više posebnih oblika izražavanja - zagovaranje, promociju ili podsticanje ocrnjivanja, mržnje ili klevetanja osobe ili grupe osoba, kao i svako uznemiravanje, uvredu, negativnu stereotipizaciju, stigmatizaciju ili prijetnju takvoj osobi ili osobama i svako opravdavanje svih ovih oblika izražavanja, koje se zasniva na nepotpunom popisu ličnih karakteristika ili statusa koji uključuje "rasu", boju kože, jezik, vjeru ili uvjerenje, državljanstvo ili nacionalnu ili etničku pripadnost, kao i porijeklo, dob, invaliditet, pol, rod, rodni identitet i seksualnu orientaciju.

Značajni elementi u tumačenju Preporuke o tome šta čini govor mržnje, a koji se razlikuju od onih koji se nalaze u mnogim drugim dokumentima, jesu njegova primjena na:

- zagovaranje, promociju ili podsticanje, u bilo kojem obliku, na ocrnjivanje, mržnju ili klevetanje, kao i uznemiravanje, vrijedanje, negativnu stereotipizaciju, stigmatizaciju ili prijetnju;
- upotrebu koja nije namijenjena samo podsticanju na djela nasilja, zastrašivanja, netrpeljivosti ili diskriminacije, već i upotrebu za koju se s razlogom može očekivati da ima takav efekat; i
- osnove koji nadilaze "rasu", boju kože, jezik, vjeru ili uvjerenje, državljanstvo, nacionalnu ili etničku pripadnost i porijeklo.

V ZAKLJUČNA OCJENA

14. U vezi sa dešavanjima na fudbalskoj utakmici, od 29. oktobra 2022. godine, na stadionu "Mitar Mićo Goliš" u Petrovcu između FK "Petrovac" i FK "Jezero" iz Plava, pokrenut je postupak po sopstvenoj inicijativi, zbog ispitivanja govora mržnje, kao oblika diskriminacije zbog nacionalne pripadnosti, u oblasti sporta.

15. U ispitnom postupku kod Zaštitnika zatražena su izjašnjenja od Fudbalskog Saveza Crne Gore i Fudbalskog kluba Petrovac da se izjasne u odnosu na dešavanja na pomenutoj utakmici, odnosno da obavijeste Zaštitnika o svim mjerama i radnjama koje su preuzete iz okvira njihovih nadležnosti.

16. Fudbalski Savez Crne Gore je u dostavljenom izjašnjenju Zaštitniku, u suštini, ukazao: da je Disciplinska komisija, postupajući po prijavi Komisije za takmičenje donijela sljedeće odluke: - o pokretanju disciplinskog postupka protiv FK "Petrovac" zbog slabe organizacije,

nereda i zbog vrijeđanja igrača i zvaničnika FK "Jezero" po osnovu nacionalne, vjerske i etničke pripadnosti od strane navijača OFK "Petrovac" na utakmici 14. kola Meridianbet 1. CFL odigrane između OFK "Petrovac" - FK "Jezero" čime bi počinio prekršaj iz člana 74 stav 1 i prekršaj iz člana 97 stav 2 u vezi stava 1 Disciplinskog pravilnika FSCG. Takođe, da se suspenduje igralište FK "Petrovac" i zabrani odigravanje prvenstvenih utakmica na stadionu "Mitar Mićo Goliš" u Petrovcu do donošenja konačne Odluke Disciplinske komisije FSCG. Dalje, zvaničniku OFK "Petrovac" X.X. izrekla se disciplinska mjera zabrana obavljanja funkcija u trajanju od 4 mjeseca zbog fizičkog napada na zvaničnika FK "Jezero" Y.Y. i da nema pravo obavljanja funkcija sve dok disciplinska mjera traje. Disciplinska mjera teče od 29. oktobra 2022. godine. (...). Nadalje, u izjašnjenju je navedeno da je izricanjem navedenih mjeru Fudbalski savez Crne Gore preko svojih organa preuzeo sve mjerne i radnje koje su predviđene pravnim aktima Saveza i na taj način sankcionisao neprihvatljivo ponašanje OFK "Petrovac" i njegovih predstavnika na utakmicama takmičenja koja organizuje Fudbalski savez Crne Gore. Takođe, navedeno je da su za ponašanje navijača tokom utakmica odgovorni klubovi učesnici iz čega, kako se navodi, proizilazi da je OFK "Petrovac" kao domaćin pomenute utakmice odgovoran za ponašanje navijača njihovog kluba koji su prisutni na stadionu, kao i da je organizator utakmice, odnosno klub domaćin dužan da, shodno Zakonu o sprječavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama, preko svoje redarske službe preduzme definisane mjerne i radnje prema pojedincima i grupama koje "uzvikivanjem parola i pjevanjem pjesama pogrdne sadržine koje pozivaju ili podstiču na fizički sukob, nacionalnu, rasnu, vjersku ili drugu mržnju ili netrpeljivost". Fudbalski savez je istakao da nije upoznat koje su mjerne i radnje iz svoje nadležnosti preuzeli predstavnici OFK "Petrovac" u cilju identifikovanja i udaljavanja navijača koji su se nedolično ponašali tokom odigravanja utakmice 14. kola Meridianbet 1. CFL.

16.1. U vrijeme dostavljanja izjašnjenja Zaštitniku, disciplinski postupak u vezi sa suspenzijom igrališta FK Petrovac i zabranom odigravanja prvenstvenih utakmica na Stadionu "Mitar Mićo Goliš" u Petrovcu je još uvijek bio u toku.

17. OFK "Petrovac" je u dostavljenom izjašnjenju Zaštitniku, u suštini, naveo: da su kao organizatori utakmica prepoznatljivi kao dobri domaćini, te da se sa navedenim pojedinačnim incidentom klub nikako ne može složiti već da najstrožije osuđuju sve takve i slične israde, te da se od konkretnog ograju; da bez obzira što nijesu mogli uticati na jedan, kako navode, bezumni incident, da će se truditi da u narednom periodu preduprijede sve ovakve povike i učiniti da atmosfera na njihovom stadionu bude udobna za sve navijače.

18. Pregledom video snimka⁷ objavljenog na twitteru Q.Q., između ostalog, čuje se: „... „Ajmo Srbi“ ... „Turci“ ... „Islam“ ... „Ua Turci, majku vam j....“ ...

19. Zaštitnik podsjeća da se prilikom odmjeravanja postojanja govora mržnje kao oblika diskriminacije cijene specifične okolnosti i to: (a) kontekst u kojem su upotrijebljene poruke/fotografije; (b) sposobnost lica za vršenje uticaja na druge; (c) priroda i snaga jezika koji je korišćen (da li poruke sadrže dezinformacije, negativnu stereotipizaciju i stigmatizaciju ili na drugi način doprinose podsticanju na djela nasilja, zastrašivanja, netrpeljivosti ili diskriminacije); (d) sredstvo komunikacije; (e) priroda potencijalne publike i dr.⁸

20. Takođe, podsjeća na ustavnu odredbu kojom se garantuje pravo na slobodu izražavanja govorom, pisanom riječju, slikom ili na drugi način. Takođe, sloboda izražavanja odnosi se ne samo na „informacije“ ili „ideje“ koje nailaze na odobravanje ili ravnodušnost ili se ne smatraju uvredljivim, već i na one koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiravaju. Međutim, kao što član 10. Konvencije predviđa, sloboda izražavanja je podložna izuzecima i ne uživa zaštitu ako je u suprotnosti sa osnovnim vrijednostima koje promoviše Konvencija i koristi se u svrhe zloupotrebe prava.⁹

21. Evropski sud za ljudska prava je u predmetu *Josipa Šimunića protiv Hrvatske*, br. 20373/17, od 22. januara 2019. godine, naveo:

“44. (...) Domaći su sudovi utvrdili da se podnositelj zahtjeva obratio gledateljima na nogometnoj utakmici vičući „Za dom“, a kada su gledatelji na to odgovorili „Spremni“, podnositelj je isti izraz ponovio tri puta. Nacionalni su sudovi pažljivo analizirali sve aspekte predmeta te su presudili da je navedeni izraz, bez obzira na njegovo izvorno značenje u hrvatskoj književnosti i poeziji, bio korišten i kao službeni pozdrav Ustaškog pokreta i totalitarnog režima Nezavisne države Hrvatske. Taj se izraz nalazio i na svim službenim dokumentima te države. Nacionalni su sudovi presudili i da je Ustaški pokret iznikao iz fašizma, temeljenog između ostalog i na rasizmu, pa time simbolizira mržnju prema ljudima drugačije vjerske i etničke pripadnosti i manifestaciju rasističke ideologije. Na toj su osnovi nacionalni sudovi proglašili podnositelja zahtjeva krivim jer je dobacivao gledateljima na nogometnoj utakmici poruke, čiji sadržaj potiče mržnju na temelju rasne, nacionalne i vjerske pripadnosti.

45. Sud posebnu važnost pridaje kontekstu, odnosno, činjenici da je podnositelj zahtjeva na nogometnoj utakmici pred velikom publikom uzvikivao izraz koji je korišten kao službeni pozdrav totalitarnog režima na koji je publika odgovorila i da je to učinio četiri puta. Sud smatra da je podnositelj zahtjeva, kao poznati nogometar i uzor mnogim nogometnim navijačima, trebao biti svjestan mogućeg negativnog utjecaja provokativnog uzvikivanja na ponašanje gledatelja (vidi stavke 10. - 14. ove odluke) te se trebao suzdržati od takvog ponašanja.

⁷ <https://twitter.com/SamirKadribasi2/status/1587019377257463808>

⁸ Preporuka ECRI-ja u pogledu Opšte politike br. 15 o borbi protiv govora mržnje, tačka 16

⁹ ESLJP, *Pedersen and Baadsgaard v. Denmark* [GC], br. 49017/99, 2004-XI, stav 71

46. Jedan od elemenata koji se mora uzeti u obzir prilikom ocjenjivanja „nužnosti“ je težina sankcije izrečene podnositelju zahtjeva. S tim u vezi Sud ponavlja da su priroda i ozbiljnost izrečenih kazni čimbenici koji se moraju uzeti u obzir pri ocjeni razmjernosti miješanja (vidi gore citirani predmet *Medžlis Islamske Zajednice Brčko i drugi*, stavak 118.).

47. Podnositelj zahtjeva u ovom predmetu kažnjen je novčanom kaznom u iznosu od 25.000 kuna (oko tri tisuće tristo eura). Sud je uvjeren da iznos novčane kazne određene podnositelju zahtjeva, sam po sebi, nije bio nerazmjeran legitimnom cilju kojem se težilo.

48. S obzirom na gore navedeno, Sud ne nalazi nikakve čvrste razloge zbog kojih bi svojim stavom zamijenio stav domaćih sudova i ukinuo ravnotežu koju su uspostavili (vidi *protiv Njemačke* (br. 2) [VV], br. 40660/08 i 60641/08, stavak 107., ECHR 2012). Uvjeren je da je sporno miješanje bilo potkrijepljeno relevantnim i dostatnim razlozima te da su tijela tužene države, s obzirom na relativno skromnu novčanu kaznu izrečenu podnositelju zahtjeva i kontekst u kojem je podnositelj zahtjeva izvukao osporeni izraz, uspostavile pravičnu ravnotežu između interesa podnositelja zahtjeva za slobodu govora s jedne strane i interesa društva za promicanje tolerancije i uzajamnog poštovanja na sportskim događajima i suzbijanje diskriminacije kroz sport s druge strane, postupajući tako u okviru svoje slobode procjene.

49. U skladu s tim, ovaj je prigovor očigledno neosnovan i mora se odbaciti u skladu s člankom 35. stavcima 3. (a) i 4. Konvencije.”

22. Prema ECRI¹⁰-jevoj preporuci u pogledu Opšte politike br. 15, govor mržnje podrazumijeva zagovaranje, promociju ili podsticanje, u bilo kojem obliku, na ocrnjivanje, mržnju ili klevetanje, kao i uzneniranje, vrijeđanje, negativnu stereotipizaciju, stigmatizaciju ili prijetnju. S tim u vezi je i praksa Evropskog suda za ljudska prava saglasno kojoj raspirivanje mržnje ne obuhvata nužno poziv na čin nasilja ili druga krivična djela, već da napadi počinjeni vrijeđanjem, ismijavanjem ili klevetanjem određenih grupa stanovništva mogu biti dovoljni kako bi se vlasti opredijelile za suzbijanje rasističkog govora uprkos slobodi izražavanja koja se ostvaruje na neodgovoran način.¹¹

23. Zaštitnik je i u ranije datom mišljenju ukazao da je sport bio i uvijek će biti univerzalno sredstvo razumijevanja i saradnje među ljudima, a ne mjesto na kome se vrijeđaju učesnici/ce, zbog ličnog svojstva i raspiruje mržnja, netrpeljivost i netolerancija.

24. Zakonom o sprječavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama utvrđene su mjere kojima se obezbjeđuje sigurnost gledalaca, takmičara i drugih učesnika u sportskim priredbama i stvaraju uslovi kojima se sprječava, suzbija i sankcioniše nedolično ponašanje, neredi i nasilje prije, za vrijeme i nakon sportske priredbe, kao i obaveze organizatora i ovlašćenja nadležnih organa u sprovođenju tih mjera. Takođe, članom 3 tog zakona je propisano da je organizator sportske priredbe dužan da osigura bezbjedno

¹⁰ Evropska komisija protiv rasizma i netolerancije

¹¹ *Ibid*, stav 55

održavanje sportske priredbe i da preduzme mjere kojima se sprječava izbjanje nasilja i nedoličnog ponašanja gledalaca. Dalje, članom 4 definisano je da se pod nasiljem i nedoličnim ponašanjem učesnika na sportskim priredbama, u smislu ovog zakona, između ostalog, podrazumijeva i uzvikivanje parola i pjevanje pjesama pogrdne sadržine koje pozivaju ili podstiču na fizički sukob, nacionalnu, rasnu, vjersku i drugu mržnju ili netrpeljivost, kao i izazivanje nereda prilikom dolaska, odnosno odlaska sa sportskog objekta ili u sportskom objektu, remećenje toka sportske priredbe ili ugrožavanje bezbjednosti učesnika sportske priredbe ili trećih lica, dok je članom 7 određeno da je organizator sportske priredbe dužan da obrazuje redarsku službu, ili da angažuje pravno lice ili preuzetnika radi obavljanja poslova fizičkog obezbjeđenja i održavanja reda na sportskoj priredi, kao i je redarska služba ovlašćena da, pored ostalog, opomene odnosno udalji gledaoce zbog nedoličnog ponašanja kojim se može izazvati nasilje na sportskoj priredi ili ometati njen tok.

25. Prema stanju u spisima predmeta kod Zaštitnika, Fudbalski savez Crne Gore je preuzeo mjere i radnje iz svoje nadležnosti, a kako je bliže opisano u tački 2.1. ovog mišljenja, kroz izricanje određenih mera i na taj način sankcionisao neprihvatljivo ponašanje.

26. Takođe, iz stanja u spisima predmeta kod Zaštitnika, OFK "Petrovac" kao domaćin predmetne utakmice nije preuzeo mjere i radnje preko svoje redarske službe prema navijačima i drugima, koji su parolama i ponašanjem raspirivali netrpeljivost, uvrede, netoleranciju, mržnju prema učesnicima takmičenja FK "Jezero", zbog njihovog ličnog svojstva, a shodno Zakonu o sprječavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama.

27. Polazeći od navedenog, a imajući u vidu domaće i međunarodno pravo i praksu, u vezi sa ograničenjem govora koji je nespojiv sa vrijednostima iz Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a kakav je govor mržnje koji ne uživa zaštitu iz člana 10 Konvencije, Zaštitnik

PREPORUČUJE

OFK "Petrovac"

- da ubuduće primjenjuje relevantne odredbe Zakona o sprječavanju nasilja i nedoličnog ponašanja, u smislu obezbjeđenja sigurnosti gledalaca/teljki, takmičara/ki i drugih učesnika/ca u sportskim priredbama i stvaranja uslova kojima se sprječava, suzbija i sankcioniše nedolično ponašanje, neredi i nasilje prije, za vrijeme i nakon sportske priredbe.

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
Nerma Dobardžić Kurti

Dostaviti:

- OFK "Petrovac"
- Fudbalskom savezu Crne Gore;
- FK "Jezero";
- a/a.